

Hristiyanlık Hakkında Genel Bilgiler

- Hristiyanlık, Orta Doğu kökenli, TekTanrılı, İsa'nın Yeni Ahit'teki öğretilerine dayanan İbrahîmî din.
- İsa'nın adına atfen İsevîlik, memleketine atfen Nasrânîlik de denir.
- Bu inanca sahip kişilere Hristiyan (Mesihçi) denir.
- Hristiyanlığın kutsal kitabı Kitab-ı Mukaddes'tir.
- 2,4 milyardan fazla inananı ile dünyanın en yaygın dinidir.
- Hristiyanlar İsa'nın *Tanrı'nın Oğlu* ve Eski Ahit'te geleceği müjdelenen Mesih olduğuna inanırlar.
- Hristiyanların tümü olmasa da kayda değer bir kısmı teslis / Üçleme inancına sahiptir.
- Bu inanca göre İsa, hem Tanrı, hem insan, hem de kutsal ruhtur.
- Hristiyanlığın inanç sistemi ve ibadetleri İsa tarafından; 1. yüzyılda, Roma İmparatoru Tiberius'un iktidarında Filistin'de ortaya konmuş, havarileri ve diğer takipçileri tarafından öğretilerek yayılmıştır.
- Hristiyanlığın kökenleri en azından, MS 1. yüzyılda Roma İmparatorluğu yönetimindeki İsrail'e değin uzanır.
- Hristiyanlık, temel olarak Yahudilik üzerine kurulmuş ve daha sonraları Tarsuslu Pavlus'un da etkisiyle müstakil bir din olarak gelişmiştir.
- Hristiyanlığın kutsal kitabı olan Kitab-ı Mukaddes'in Yahudiliğin kutsal kitabı olan Tanah'ı içinde barındırdığı göz önüne alınırsa Hristiyanlığın erken döneminde Hristiyanlık ve Yahudilik arasındaki bağ daha net anlaşılacaktır.

Hristiyan Sözcüğünün Kökeni

- Hristiyan sözcüğünün kökeni, mesih kelimesinin Yunanca karşılığı olan khristos (χριστός) kelimesine dayanır.
- Mesih sözcüğü İbranicedeki maşiah (משיח) kelimesine dayanır ve 'kutsal yağ ile ovulmuş, kutsanmış' anlamına gelir.
- Khristos olarak adlandırılan İsa'ya inananlara ilk olarak Antakya'da Hristiyan (Χριστιανός Khristianos) denmeye başlanmıştır.
- Hristiyan sözcüğü, "Mesih'in yandaşı" ve "Mesih'e bağlı" anlamlarına gelir.
- Kuran'da Meryem oğlu İsa için kullanılan Arapça Mesih (مسيح) kelimesi de İbranice maşiah (משיח) kelimesi ile kökteştir.

Nasrânî İsmi

- Nasrânî kelimesinin Hristiyan geleneğindeki etimolojik açıklaması, Meryem oğlu İsa'nın memleketi olan Nasıra'ya izâfeten, kendisinin ve getirdiği dînin mensuplarının Nasıralı (Ναζωραῖος Nazoraios, ναζωραίων Nazoraion) olarak bilindiği anlamındadır.
- Kuran'daki âyetler temel alınarak yapılan bu önermeye göre, Nasrani kelimesinin bir kökeni şudur; İsa'nın, yeni getirdiği dîne yardım çağrısına Havarilerin verdikleri cevaptır ve daha sonra da "Nasrânî" (Yardımcılar) anlamında gelenek hâline gelmiştir.

- İsa, getirdiği dîn ve mensupları için husûsiyetle Hristiyanlık ya da "Mesihîlik" anlamına gelen herhangi bir unvanla getirdiği dîni kendisine izâfe eden bir yol tercih etmemiştir.
- Yahudi İsrailoğulları, onları Celileliler veyâ Nasrânîler olarak anarlardı.
- Celileliler denmesinin sebebi, İsa'nın memleketi Nasıra'nın **Celile**'de olmasıydı.

Sakramentler:

- Sakrament, Hristiyanlık'ta tanrının aktif olarak yer aldığına inanılan kutsal ayinlere verilen addır.
 - Hristiyanlık inancına göre sakrament tanrının kutsamasını, merhametini, lütfunu iştirak eden inananlara ulaştıran veya görünmeyen gerçekliği temsil eden görünen semboldür.
 - Buna örnek olarak vaftiz etme verilebilir.
 - Vaftizde su Kutsal Ruh'un hediyesin, lütfunu, günahların affını ve kilisenin bir üyesi olmayı temsil eder.
 - Sakramente bir başka bakış ise Kutsayıcı Lütuf'un onayının fiziki bir işareti olmasıdır.
 - Katolik ve Ortodoks Hristiyanlarda 7 sakrament, Protestanlarda ise 2 sakrament vardır (Quakerler ise sakramente inanmaz.)
1. **Vaftiz:** Hristiyanlığın kabulünün ikrarı.
 2. **Evharistya (Kinonia - komünyon):** Ekmek ve şarap ayini.
 3. **Krizmasyon:** Elçisel kilise geleneği, Kutsal Ruh ile güçlendirme.
 4. **Tövbe ve Günah İtirafı:** Ruhani kişiye, işlenmiş olduğu günahı itiraf etme, tövbe etmek.
 5. **Yağ sürme:** Hasta yağı ve ölüm halindeki kutsama.
 6. **Ruhbanlık:** Rahiplik, Tanrı'ya ve kilise topluluğuna hizmet etmek için kendini adanmış kişiler, ruhani görevliler.
 7. **Evlilik:** Evlilik antlaşması.

Vaftiz:

- Vaftiz kelimesi köken itibarıyla **Grekçedir** ve "suya batırma" gibi bir anlamı vardır.
- Hristiyan inancındaki simgesel bir **ritüel** olarak gerçekleştirilir.
- **İsa** da **Vaftizci Yahya** tarafından Ürdün nehrinde vaftiz edilmiştir.
- Hristiyanlık inancına sahip olup, İsa'ya iman eden kişiler vaftiz olurlar.
- Vaftiz **Ortodoks Kilisesi**'nde suya girmeyi gerektirir.
- **Katolik Kilisesi**'nde ise üzerine su serpmekten ibarettir.

- **Roma Katolik Kilisesi ve Doğu Ortodoks Kilisesi mensupları; vaftiz, confirmasyon, tövbe/günah itirafı, evharisti/kutsal komünyon, evlilik, rahip takdisi, ölüm esnasında hastayı son yağlama adı altında 7 ritüeli sakrament olarak kabul ederken, Protestan Kiliselerinin müntesipleri genel olarak sadece vaftiz ve evharisti/kutsal komünyonu sakrament olarak kabul etmektedir.**

1- Vaftiz

- Suya dalma veya vücudun belirli kısımlarını yıkamak suretiyle yapılan vaftiz sakramenti, Hristiyan imanını kabulün ilk aşaması olarak görülmektedir. Bazı Protestan gruplar adayın

ergenlik çağına geldikten sonra vaftiz edilmesini öngörmesine rağmen Hristiyanların büyük çoğunluğu adayı bebeklik döneminde vaftiz etmektedirler.

2- Konfirmasyon

- Vaftizle Hristiyan olan kişilere Kutsal Ruhun inayetinin verilmesi sakramentidir. Doğu Ortodoks kiliseleri bu sakramenti, bebeklerin vaftizinden hemen sonra uygularken, Roma Katolikleri çocukların yedi-ondört yaşları arasında uygulamaktadır.

3- Tövbe/Günah İtirafı

- Kişinin işlediği günah veya hatasını kilisede itiraf etmesi ve rahibin de Baba, Oğul, Kutsal Ruh adına söz konusu günah ve hatayı bağışlaması sakramentidir.

4- Evharist/Komünyon

- İsa'nın çarmıha gerilmesinden önce havarileriyle yediği son akşam yemeği anısına icra edilen bu sakrament, düzenli olarak Pazar günleri yapılmaktadır. "Rabbin Son Akşam Yemeği" ve "Ekmek ve Şarap Ayini" olarak da bilinen bu ayine iştirak eden Hristiyanlar, İsa'nın bedenini ve kanını temsil eden küçük bir parça özel yapılmış ekmek yerler ve bir yudum şarap içerler. Böylece Rab İsa Mesih ile bütünleşirler.

5- Evlilik

- Evlenecek çift için bazı özel duaların yapıldığı bir ayindir. Bu sakramentin amacı evlenecek erkek ve kadını takdis etmektir.

6- Rahip Takdisi

- Din adamlarının rahip olarak atanma seremonisidir. Bu ayin esnasında rahip olarak atanacak kişi hayatını Hristiyan topluluğuna adamayı vaad eder. Rahip Takdisi ayinine takdis edilecek rahiplerin akrabaları, tanıdıkları ve ilgi duyanlar katıldığı için çok kalabalık ve görkemli törenler yapılır.

7- Hastayı Yağlama

- Roma Katoliklerince ölümü kaçınılmaz olan hastalara uygulanmaktadır. Doğu Ortodokslarınca ise hastayı rahatlatmak için gerekli olduğu her durumda uygulanmaktadır. Bu sakramentin uygulanması esnasında toplu veya özel ayinlerle dualar eşliğinde hastaya yağ sürülür.
- Hristiyanlığın gizemleri doğumdan ölüme kadar kişinin birçok özel yaşamını kilisede dualar eşliğinde icra etmesini sağlamaktadır. Bu ayinlere elbette yakınlar, akrabalar ve tanıdıklar da katılmaktadır. Bundan dolayı Hristiyanlar, diğer din mensuplarına kıyasla ibadethanelerine daha çok muhtaçtırlar ve kilise insanların günlük hayatını daha çok etkilemektedir. (Yaşayan Dünya Dinleri, 98)

Noel ve Hristiyanlık

- Noel, her yıl 25 Aralık tarihinde İsa'nın doğumunun kutlandığı Hristiyan bayramı.
- Ayrıca Doğuş Bayramı, Kutsal Doğuş veya Milat Yortusu olarak da bilinir.
- 20. yüzyılın başlarından itibaren Noel, Hristiyan olmayanlar tarafından da kutlanan, dini motiflerinden arınmış, hediye alışverişi etrafında yoğunlaşan bir bayram olarak da kutlanmaya başlamıştır.

- Bu seküler Noel versiyonunda mitolojik figür Noel Baba temel bir rol oynar.
- Noel, her yıl dünyadaki Hristiyanların çoğunluğu tarafından 25 Aralık'ta kutlanır.
- Bazı ülkelerde kutlamalar 24 Aralık'ta Noel arifesiyle başlar ve 25 Aralık bitimine kadar devam eder.
- Ermeni Kilisesi gibi bazı Doğu Ortodoks Kiliseleri, Jülyen takviminde 25 Aralık'a denk gelen 6 Ocak'ı Noel olarak kutlarlar.
- Hristiyanların çoğunlukta olduğu bazı ülkelerde pratik olarak Noel tatili yılbaşı tatiliyle birleştirilir.
- Bazı Ortodoks kiliselerinin Noel'i Jülyen takvimine göre kutlamasının nedeni, miladi (Gregoryen) takvimin Katolik Papa XIII. Gregory tarafından düzenlettirilmiş olmasıdır.
- Bununla birlikte bazı Ortodoks kiliseleri miladi takvime dönüşüm yapmış ve 25 Aralık'ta kutlamaya başlamıştır.

Noel Ve Türevleri

- Noel sözcüğünün kökeni **Latince** *Natalis* (doğum) kelimesidir.
- Türkçeye Fransızca *Noël* sözcüğünden geçmiştir.

Christmas ve Türevleri

- Günümüzde başta **İngilizce** konuşan coğrafya olmak üzere bazı batılı ülkelerde Noel anlamında kullanılan *Christmas* ve benzeri diğer kelimeler ise Yunanca *Khristos* (**Mesih**) ve avam **Latincesindeki** *messia* (**Efkaristiya** ayini) kelimelerinin birleşmesinden oluşmuştur.
- *Messa* sözcüğünün kökeni ise yine Latince "missa" (yollama, gönderme) sözcüğüdür ve muhtemelen ayin sonunda cemaatin dağılmasına işaret eder.

Yule

- Eski İngilizcede *Noel* anlamında kullanılan **Yule** sözcüğü muhtemelen **Nors dili** kökenli *jöl* sözcüğünden gelir.
- **Jöl, Paganların 12 gün boyunca kutladığı kış gündönümü bayramıydı.**
- Hristiyanlık yayılınca Noel anlamında kullanılmaya başlandı.

Milattan Önce

- Noel kutlamalarının saf dinî inanca sonradan katılan bir gelenek olduğu iddia edilir.
- Bu iddialara göre antik çağlardan beri kutlanagelen Pagan kış festivalleri ile Roma'da yayılmış Mitraizm'in kış festivalleri Yule ve Saturnalia'daki uygulamalar Noel'in kökenini teşkil etmektedir.
- Roma İmparatorluğu'nda ise 25 Aralık, güneş tanrısının doğum günü olarak kabul ediliyordu. Roma halkı Hristiyanlıktan önce büyük oranda putperestti.

İsa'nın Doğumu

- Noel, Hristiyanlıkta İsa'nın doğum günü olarak kutlanılır.

- İsa (MÖ 4 – MS 30-33), **Hristiyanlıktaki** temel figürdür.
- Doğum ve ölüm tarihleri konusunda, tarihçiler arasında fikir birliği yoktur.
- İsa, **Roma İmparatorluğu**'nun **Yahudiye** eyaletinde kendisi de bir Yahudi olan Meryem'den dünyaya gelmiştir.
- Hristiyanlıkta ve İslamiyet'te tanrı tarafından babasız doğduğuna inanılır.
- Soyu, üvey babası Yusuf'a göre tayin edilir.
- Buna göre soyu **Davud** peygambere dayanır.
- İslami kaynaklarda ise **Meryem**'in daha sonra evlendiğine dair bir ifade yoktur.
- **İsa**'nın doğumundan **Kitab-ı Mukaddes**'te yalnızca **Luka** ve **Matta** İncillerinde bahsedilir.
- Bazı iddialara göre **İsa** kış mevsiminde doğmamıştır.
- **Luka İncili**'ne göre **İsa**'nın doğduğu zaman çobanlar çayırlarda sürülerini otlatmakta idiler.
- Bazı kaynaklara göre **Vaftizci Yahya Yahudi Fısıh** (mayasız ekmek) bayramında yani 15 Nisan'da doğmuştur ve **Vaftizci Yahya**'dan altı ay sonra doğan **İsa**'nın Ekim ayı içinde doğmuş olması gerekir.
- İslam'da **Zekeriya**'nın eşi (**Yahya**'nın annesi) ve **Meryem**'in yaklaşık zamanlarda hamile kaldıklarına dair rivayetler vardır.
- **İbn-i Kesir**'in **Kur'an** tefsirinde Zekeriya'nın eşinin Meryem'in teyzesi olduğu ve hamile kaldıklarında ilk birbirleri ile konuştuklarından bahsedilir.
- Ayrıca **Kur'an**'a göre **Meryem**, hurmaların taze olduğu bir zamanda doğum yapmıştır.

Doğu Roma ve Bizans Dönemi

- Hristiyanlara 300 yıl kadar süren baskıların ardından **Roma İmparatoru Büyük Konstantin**, MS 313 yılında Hristiyanlığı kabul etti ve Roma'da Hristiyanlığa ve diğer dinlerle birlikte resmen izin verdi.
- Zamanla Hristiyanlık Roma İmparatorluğu'nda en yaygın din haline geldi.
- **Konstantin**'un diğer pagan gelenekleri gibi (kutsal pazar günü, İsis modeli Meryem Ana vb.) güneş gününü de toplumda barışı korumak ve karma bir din oluşturmak adına Hristiyanlığa adapte ettirdiği ve **İsa**'nın doğum günü olarak kabul ettirdiği iddia edilir.
- Bazı kaynakla, **İsa**'nın doğum günü olarak 25 Aralık'ın seçilmesinin, 3. yüzyıl başlarında **İsa**'nın ölüm tarihinin 25 Mart olarak tahmin edilmesiyle bağlantılı olduğunu rivayet etmektedirler.
- Aralarında Ermenilerin de olduğu Doğu Hristiyanları ise 6 Ocak (**Epifani**) tarihini üçüncü yüzyıldan itibaren Noel olarak kutlamaya başlamıştır.
- **Roma İmparatorluğu**'nda **İsa**'nın doğumu anısına kutlanan bayramlarla ilgili en eski tarih olarak, 325 ve 336 tarihleri söz konusu edilmektedir.
- Buna göre Noel bayramı İmparator **Büyük Konstantin**'in saltanatının sonundan itibaren kutlanmaya başlanmıştır.
- Bu İznik'te yapılan **Birinci Konsül** (325) tarihi ile örtüşmektedir.
- MS 354 yılında **Papa Liberius**, 24 Aralık'ı 25 Aralık'a bağlayan geceyi **İsa**'nın doğum günü yıldönümü olarak ilan etmiştir.

Noel Ağacı

- Noel şenlikleri sırasında ışık ve süslerle donatılan **çam** ağacına **Noel ağacı** denir.
- Günümüzde Noel ağacının **Pagan** geleneklerinden gelen bir ritüel olduğu bilinmektedir.

- Yaprak dökmeyen ağaçları ve çelenkleri ölümsüz yaşamın simgesi olarak kullanmak, eski **Mısırlıların**, **Çinlilerin** ve **Yahudilerin** ortak bir geleneği idi.
- **Avrupalı** putperestler arasında yaygın olan ağaca tapınma, Hristiyanlığı benimsemelerinden sonra, **İskandinavyalıların** şeytanı korkutup kaçırmak ve Noel zamanında kuşlar için bir ağaç hazırlamak üzere ev ve ambarlarını yılbaşında ağaçlarla donatma geleneği biçiminde sürdü.
- **Almanya**'da da kış ortasına rastlayan tatillerde evin girişine ya da içine bir **Yule** (yeni yıl) ağacı konuyordu.
- Günümüzdeki Noel ağacının **Almanya**'nın batısından kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Orta Çağda **Adem** ve **Havva**'yı canlandıran bir oyunun ana dekoru, cennet bahçesini temsil eden ve üzerinde elmaların bulunduğu bir çam ağacıydı.
- Adem ve Havva yortusunda (24 Aralık) Almanlar evlerine böyle bir cennet ağacı dikerler, üzerine **Komünyon**'daki kutsanmış ekmeği simgeleyen ince, hamursuz ekmek parçaları asarlardı; bunların yerini daha sonra değişik biçimlerdeki çörekler aldı.
- Ayrıca bazı yerlerde **İsa**'yı simgeleyen mumlar eklendi.
- Noel mevsiminde ağaçla aynı odada Noel piramidi de bulunurdu.
- 16. yüzyılda Noel piramidi ve cennet ağacı birleşerek Noel ağacını oluşturdu.
- **İngiltere**'ye 19. yüzyıl başlarında ulaşan Noel ağacı, **Kraliçe Victoria**'nın eşi Alman **Prens Albert**'in desteği ile bu yüzyılın ortalarında yaygınlaştı.
- O dönemde Noel ağaçları, dallarına kurdele ve kâğıt zincirlerle asılmış mum, şekerleme ve keklerle süsleniyordu.
- Göçmen Almanların Kuzey Amerika'ya 17. yüzyılda götördükleri Noel ağacı, 19. yüzyılda moda oldu.
- Gelenek **Avusturya**, **İsviçre**, **Polonya** ve **Hollanda**'da da yaygındı.
- **Japonya** ve **Çin**'e 19. ve 20. yüzyılda Amerikalı misyonerlerin tanıttığı Noel ağaçları ince işlenmiş kâğıt süslerle donatılmaya başlandı.

Noel Baba

- **Noel Baba**, Noel gecesi çocuklara hediye bıraktığına inanılan efsanevi kişidir.
- Kökeni, Antalya'nın **Demre** (eski adı Myra) ilçesinde 4. yüzyılda yaşamış bir Hristiyan **azizi** olan **Piskopos Nikola**'ya dayanır.
- Noel Baba, efsaneye göre **Kuzey Kutbu**'nda eşi ile birlikte yaşar.
- **Elfleri** ile birlikte çocuklar için oyuncaklar yapar.
- Çocuklar kendisine mektupla Noel için hangi hediyeyi istediklerini bildirirler.
- Noel Baba da **ren geyiklerinin** çektiği uçan kızığını hediyelerle doldurur ve evlere bacalardan girerek herkesin hediyesini dağıtır.
- Bu arada çocuklar tarafından kendisi ve geyikleri için bırakılan süt, kurabiye, havuç gibi yiyecek ve içecekleri tüketirler.
- Noel Baba günümüzde kır saçlı, uzun kır sakallı, sevimli, koca göbekli, tonton birisi olarak resmedilir.
- Beyaz tüyleri olan kırmızı bir cüppe giymekte aynı görüntüde bir de kukuleta takmaktadır.
- Evinin yeri ülkelerin geleneklerine göre değişiklik göstermektedir.

- Kuzey Kutbu, Finlandiya'daki Korvatunturi, İsveç'teki Dalecarlia veya Grönland bunlardan bazılarıdır.
- Bazı ülkelerde Noel Baba grottoları kurulur ve çocuklar Noel Baba kılığındaki oyuncuların dizlerine oturarak hediye olarak ne istediklerini söylerler.

Yayılım

- Dünyanın hemen hemen her yerine yayılmış olmakla birlikte, en yoğun olarak Avrupa, Kuzey ve Güney Amerika ve Avustralya'da bulunmaktadır.
- Diğer kıtalardan farklı olarak Asya ve Güney Afrika'da farklı dinlerle iç içe yaşayan Hristiyanlar, erken dönemlerden beri, kırsal kesimlerden ziyade şehirlerde yayılmıştı.
- Böylece kısa bir süre içinde Hristiyan olmayan kişi ile köylü neredeyse eş anlamlı hale geldi.
- Hristiyanların sayısı yani Mesih'i takip edenler, İsa'nın ortaya çıkmasıyla ve ona inanlarla birlikte genişlemiştir.
- Öte yandan, yine Yeni Ahit'te yer alan kayıtlara göre, İsa'nın çarmıha gerilip üç gün sonra dirildiği zaman, kendisine inananlara görünüp, *Müjdeyi bütün uluslara yayın* emrini verdiği yer almaktadır.
- Pavlus'un Galatyalılar'a mektubunun 3. bölümün 28. ayetinde yer alan; *Artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek ne dişi ayrımı var. Hepiniz Mesih İsa'da birsiniz.* ifadesi, aslında müjdenin hiçbir dil ya da hiçbir millet ayrım gözetmeksizin geçerli olduğunu göstermekle birlikte, birbirinden çok farklı uluslarında Hristiyanlık öğretisini kabul etmesinin mümkün olabileceğini söylemiştir.
- Bu düşünce, Hristiyanlığın farklı topluluklarda daha rahat yayılmasına fırsat sağlamıştır.

İsa

- İsa (MÖ 4 – MS 30-33), Hristiyanlıktaki temel figürdür.
- Doğum ve ölüm tarihleri ile ilgili olarak kimi tarihçiler ve araştırmacılar farklı görüşler belirtirler.
- Hristiyan teolojisinde İsa'nın kimliğini inceleyen dal Kristoloji olarak bilinir.
- Tanrı olarak adlandırır. Hristiyanlıkta *Nasıralı İsa* olarak da bilinir.
- Hristiyan kaynaklarında ve yer yer Kur'an'da İsa Mesih olarak anılır.
- İsa, Roma İmparatorluğu'nun Yahudiye eyaletinde, kendisi de bir Yahudi olan Meryem'den dünyaya gelmiştir.
- Hristiyanlıkta ve İslam'da, mucizevi bir şekilde babasız dünyaya geldiği kabul edilir.
- Marangoz, öğretmen ve şifa dağıtıdır.
- Hristiyanlıkta, "Halkı isyana teşvik etmek" suçlamasıyla Yahudi din adamlarının baskısı ve Roma İmparatorluğu'nun Yahudiye valisi Pontius Pilatus'un emriyle çarmıha gerildiği kabul edilir.
- Hristiyanlar için İsa, Mesih'tir, Tanrı'nın Oğlu ve bizzat kendisidir.
- Bahsi geçen oğulluk manevi bir anlam içermektedir, biyolojik bir husus değildir.
- Baba (Tanrı) ile insanlar arasında aracı, Beklenen kurtarıcı, rab, Tanrı ile aynı "öz"den olan, güçlü tanrı, tek insan, dünyanın tek kralı, Kutsal Üçlü Birlik'teki kişilerden "oğul" dur.
- Hristiyan kaynakları onu "İsa Mesih" olarak anarlar.

- İsa'nın tanrısal ve insani özellikleri farklı mezheplerce farklı yorumlanır.
- Hristiyanlığın Monofizit görüşüne göre insani tabiatı ile tanrısal tabiatı, tanrısal özü altında erimiş ve ayrılmaz bölünmez tek bir tabiat meydana gelmiştir.
- Çarmıhta, İsa'nın insani tabiatı gibi tanrısal tabiatı da acı çekmiştir.
- Meryem Theotokosdur, yani Tanrı anasıdır.
- Diofizit görüşe göre ise insani ve tanrısal olmak üzere birbirinden bağımsız iki tabiatı vardır. Çarmıha gerildiğinde ilahi tabiatı bedeninden ayrılmış, sadece insani tabiat acı çekmiştir. Meryem, insan olan İsa'nın annesidir dolayısıyla da ona Theotokos yani Tanrı anası denemez.
- Ortodoks, Katolik ve Protestanlara göre İnsani ve Tanrısal iki tabiatı olup bunlar asla birleşmezler, karışmazlar ve ayrılmazlar.
- İsa ismi köken olarak Arapçadan gelmektedir.
- İsa Kur'anda bu isimle anılmıştır.
- Ancak İsa'nın orijinal ismi Yeşua (Yahşuah) olarak geçer.
- Orijinal ismin anlamı İbranice dilinde "YHVH Kurtarır" anlamına gelir.

Kutsal Kitap

- Hristiyanlığın kutsal kitabı, *Kitab-ı Mukaddes*'tir.
- Kitab-ı Mukaddes, **Eski Ahit** ve **Yeni Ahit** olmak üzere başlıca iki bölümden oluşur.

Eski Ahit (ahdi atik)

- **Kitab-ı Mukaddes**'in ilk kısmı Eski Ahit ya da **Eski Antlaşma** olarak adlandırılır.
- **Yahudilerin** kutsal kitaplarından **Tanah** ile bölüm adları ve sınıflandırmalar hariç hemen hemen aynıdır.
- Eski Antlaşma İsa'nın doğumundan önceki çok uzun bir zaman diliminde **Yahudi** peygamberler dönemine uzanır.
- Bu bölümde **İsa** veya **Meryem**'den, henüz dünyaya gelmemiş oldukları için ismen bahsedilmez ancak Eski Antlaşma'nın bazı kitaplarında İsa'ya atıfta bulunulur.
- İsa'dan söz eden Eski Antlaşma pasajları arasında Yaratılış 3:15; Yaratılış 12:1-3; Yaratılış 49:10 Yasa'nın Tekrarı 18:15; 2. Samuel 7:1-29; Mezmurlar'da birçok ayet; Yeşaya 7:14; Yeşaya 9:6-7; Yeşaya 52:13-53:12; Daniel 7:13-14; Mika 5:2 ayetleri sayılabilir.

Yeni Ahit (ahdi cedit)

- Kitab-ı Mukaddes'in ikinci bölümünü oluşturan Yeni Antlaşma ise İsa'nın sağlığında ve/veya ölümünden sonra Havariler ve elçiler tarafından yazılmıştır.
- Hristiyanlarca kanonik kabul edilen Matta, Markos, Luka ve Yuhanna İncilleri Yeni Antlaşma'nın ilk dört bölümünü oluşturur.
- Yahudi kutsal metinlerinden oluşmuş Tanah'ın Hristiyanlıkta *Eski Antlaşma* olarak adlandırılmasının nedeni Tanrı'nın İsa'dan asırlar önce Musa ile Sina Dağı'nda yaptığına inanılan antlaşmadır.

- Hristiyanlar Tanrı'nın İsa aracılığı ile yeni bir antlaşma yaptığına inandıklarından ötürü Kitab-ı Mukaddes'in İsa'dan bahseden ikinci bölümünü Yeni Antlaşma olarak adlandırırlar.

İncil

- İncil, Kitab-ı Mukaddes'in Yeni Ahit kısmının ilk dört bölümünün her birine verilen isimdir.
- Matta, Markos, Luka ve Yuhanna tarafından kaleme alınmış olan dört incil, yazarlarının adıyla anılır.
- İnciller İsa'nın hayatını ve öğretilerini anlatır.
- Türkçeye Arapçadan geçen kelimenin aslı Yunanca "Ευαγγελιον" (*Evangelion*) şeklindedir ve 'iyi haber, müjde' anlamına gelir.
- İncil kelimesi gerçekte Yeni Antlaşma'nın ilk dört kitabının (bölümünün) her birini karşıladığı halde, bazen Yeni Antlaşma'nın tamamı için de kullanıldığı olur.

Teslisi Reddedenler

- Bu kavram, İsa'nın tanrılığını kabul etmeyen ve dolayısıyla Kutsal Ruh'un da gücünü fazla önemsemeyen cemaatleri veya toplulukları kapsamaktadır.
- Öbür yandan bu görüşe sahip olan kesimlerin çoğu, İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğu fikrinde ise diğer Hristiyanlar gibi hemfikirdiler.
- Aslında bu durum, Birinci İznik Konsili'nden beri süregelen bir tartışmanın devamı niteliği olarak görülmektedir.
- Hristiyanlığın ilk yüzyılları sayılmazsa, günümüzde, bu görüşü benimseyenlerin bir diğer ortak yönüyse, yeni dini hareketler olarak kabul edilmesidir.
- Teslisi reddedenler arasında ise dört kesim öne çıkmaktadır.
- ✓ Yehova'nın Şahitleri
- ✓ Mormonlar
- ✓ Üniteryen Kilisesi
- ✓ Ariuşçular

Museviliğe Göre Hristiyanlık

- İsa, Roma İmparatorluğu'nun Yahudiye eyaletinde Yahudi bir anneden dünyaya gelmiştir.
- Hristiyan ve İslami kaynaklara göre tanrı tarafından bir mucize eseri olarak babasız dünyaya gelmiştir.
- Yeni Ahit'te üvey babası Yusuf'un Davut peygambere kadar çıkan soyağacı verilir.
- İsa, annesi Meryem, babası Yusuf, kendisine ilk inanan arkadaşları ve ilk takipçilerinden Yahudi olanlar terminolojide "Yahudi Hristiyanlar" olarak adlandırılır.
- Yahudi Hristiyan tabiri günümüzde Yahudi soyundan gelmekle beraber Hristiyan olmuş kimseleri tanımlamakta da kullanılır.
- Yahudiler İsa'nın mucize eseri olarak babasız doğduğuna, binlerce yıldır bekledikleri ve hâlen de beklemekte oldukları kurtarıcı Mesih ya da peygamber olduğuna inanmazlar.
- İsa, içinde yaşadığı Yahudi toplumunda "bekledikleri Mesih olduğunu" ileri sürdüğünde, halkın bir kısmı buna inanmıştır.
- Ancak buna inanmayan Yahudi din adamlarının teşvikiyle, Yahudiye eyaletinin Romalı valisi Pontius Pilatus tarafından "halkı isyana teşvik etmek" suçlamasıyla çarmıha gerilmiştir.

İslamiyet'e Göre Hristiyanlık

- İslam dinine göre Hristiyanlık, semavi dinlerden biridir ve dünya üzerindeki diğer dinlere nazaran Yahudilikle beraber özel bir yere sahiptir.
- Hristiyanlar 'Ehl-i Kitap' yani kendisine kutsal kitap gönderilenler olarak kabul edilirler: *"Muhakkak ki Allah seni, kendisinden bir kelime ile müjdeliyor. Onun adı Meryem oğlu İsa Mesih'dir."* (Al-i İmran, 3/45)
- İslam'a göre İsa Allah'ın peygamberlerindendir ve Kur'an'da "İsa Mesih" olarak anılır.
- Kur'an'da İncilin değiştirildiği belirtilir.
- Yine Kur'an'da İsa'nın babasız olarak Meryem'den dünyaya geldiği belirtilir.
- Kur'an'da İsa'nın Tanrı'nın Oğlu olduğu inancı ve çarmıha gerilmesi reddedilir.
- *Allah'ı bırakıp, hahamlarını, rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i rab edindiler. (Tevbe 30-31)*
- *Andolsun, "Allah, Meryem oğlu Mesih'tir" diyenler kesinlikle kâfir oldu.... (Maide 72)*
- *Bir de inkârlarından ve Meryem'e büyük bir iftira atmalarından ve "Biz Allah'ın peygamberi Meryemoğlu İsa Mesih'i öldürdük" demelerinden dolayı kalplerini mühürledik. Oysa onu öldürmediler ve asmadılar... (Nisa 157)*
- *"Ehl-i kitaptan bir kısmı da, aslında kitaptan olmadığı halde, Sizin kitaptan zannetmeniz için, Okurken ağızlarını dillerini eğip бүkerler (bazı kelimelerin telaffuzunu değiştirirler). Bir şeyler söyleyip, 'Bu Allah tarafındandır.' derler. Halbuki o, Allah tarafından değildir. Bile bile Allah adına yalan uydururlar." (Al-i İmran,78)*
- *"Kendilerine kitap vermiş olduğumuz kimseler(Yahudi ve Hristiyanlar), onu (Muhammed'i) tıpkı evlatlarını tanıdıkları gibi tanırırlar. Böyle iken, onlardan bir kısmı, bile bile gerçeği gizler" (Bakara, 146; ayrıca bk. Enam, 20)*

"Dünyanın İlk Mağara Kilisesi" Olarak Kabul Edilen St. Pierre Kilisesi"

- Saint Pierre Kilisesi, Stauris Dağı'nın batısında kayalara oyulmuş 13 metre derinliğinde, 9.5 metre genişliğinde ve 7 metre yüksekliğinde bir mağaradan oluşmaktadır. Antakya'daki ilk Hristiyanların gizli toplantıları için kullandıkları bu mağara Hristiyanlığın en eski kiliselerinden biri olarak kabul edilir.
- İncil'in Resullerin İşleri bölümünde Barnabas'ın Tarsus'a giderek Pavlos'u Antakya'ya getirdiği, Antakya'da bir yıl birlikte çalışarak Hristiyanlığı yaydıkları ve bu dine inananlara 'Hristiyan' adının verilmesinin Antakya'da gerçekleştiği bilinmektedir. Bu bilgilere ek olarak Pavlos'un Galatyalılara yazdığı mektupta Antakya'ya gelen Petrus ile Hristiyanlığın o günkü durumunu tartıştığını belirtmektedir. Hristiyan geleneği Petrus'u Antakya Kilisesi'nin kurucusu ve burada oluşan Hristiyan topluluğun ilk başpapağı olarak kabul etmiştir.
- Kilisenin erken döneminden günümüze sadece taban mozağının parçaları ve sunağın sağında, duvar boyamalarının izleri kalmıştır. Dağa açılan tüneli bir zamanlar burada toplanan Hristiyanların baskınlar sırasında kaçmak için kullandıkları sanılmaktadır. Kayalardan sızarak yalakta toplanan su vaftiz için kullanılmıştır. Son yıllara kadar ziyaretçilerin şifalı kabul ederek içtikleri, hastalara götürdükleri bu su sızıntısı depremler nedeniyle azalmıştır.

- Kilisenin ortasındaki taş sunağın üstünde eskiden 21 Şubat tarihinde Antakya'da kutlanan Saint Pierre Kürsüsü Bayramı için yerleştirilen taştan bir kürsü vardır. Sunağın üzerindeki mermer Saint Pierre heykeli 1932 yılında yerleştirilmiştir. 1098 yılında Antakya'yı ele geçiren haçlılar kiliseyi birkaç metre daha uzatıp iki kemerle ön cepheye bağlamışlardır. Bu cephe 1863 yılında, Papa IX. Pius'un isteğiyle restore işlerine girişen Kapuçin rahipleri tarafından yeniden yapılmıştır. Restorasyona III. Napolyon da katkıda bulunmuştur. Kilise girişinin solunda duran kalıntılar bir zamanlar ön cephenin önünde bulunan revaktan geriye kalmıştır.
- Bahçenin birkaç yüzyıl mezarlık olarak kullanıldığı bilinmektedir. Kilisenin iç kısmında da özellikle sunağın çevresinde de mezarlar bulunmuştur. Günümüzde bir müze olan kilisede valiliğin izniyle müze müdürlüğü denetiminde ayın yapılabilir.

Hristiyanlık Mezhepleri

Katolik Kilisesi

- Hristiyanlığın Roma kilisesine bağlı olduğu bir mezheb.
- Kelimenin kökü Yunanca "Kath holou" dan gelmektedir.
- "evrensel" veya "genellikle" anlamındadır.
- Kelime, pek eski olup ayrı bir kilise deyimidir.
- Katolik; cihan şümül, külli (evrensel) Kilise demektir.
- Bu kelime, "her yerde, her zaman ve herkes tarafından" kabul edilen inanç veya uygulamaları ifade etmek üzere ve dinden çıkanlarla ana kitleden ayrılanlara karşı ana caddeyi koruyanları belirtmek için kullanıldı.
- Bu anlamda "Ortodoks" kelimesinin ifade ettiği anlamı da kazanmıştır.
- Hristiyanlık 1054'de öncekilerden daha büyük bir sarsıntı geçirdi.
- Roma Papa'sı Fotyüs ile Bizans Patriği Mihael Serularyüs karşılıklı birbirlerini afaroz ettiler.
- Zahirde Kutsal Ruh'un "Baba"dan mı, yoksa hem "Baba" hem "Oğul" dan mı çıktığı başta olmak üzere bazı teolojik meselelerin bölünmeyi hazırladığı görülmekte ise de, geri planda, üstünlük, Kilise anlayışı ve diğer bazı siyasi sebepler bulunmaktaydı.
- Roma Kilisesi kendine bir ad buldu: "Katolik".
- Bu arada Bizans Kilisesi de "Ortodoks" adını almıştı.
- XVI. yüzyılda yine kutsal dil, İncil'in diğer dillere çevirilip çevirilememesi gibi, zahiri sebepler arkasında bulunan sosyal, siyasi, iktisadi (vergi, hakimiyet vb.) faktörler sonucu ikinci bir büyük bölünme yaşanarak Protestanlık doğdu.
- Petrus ve Pavlus'un mezarlarının Roma'da bulunması dolayısıyla Roma'nın Hristiyanlığın merkezi olduğunu ileri sürmekte olan Katolik Kilisesi, kendini "Kutsal, Katolik, Havarilere dayanan Roma Kilisesi" olarak nitelendirir.
- Kilise'nin merkezi yani Papalık makamı, Vatikan'dır.
- Daima Hristiyan aleminin en fazla mensubuna sahip bulunma özelliğini koruyan bu mezhebin dünyanın her tarafında üyeleri vardır.
- Bugün dünyada yarım milyarı geçen insan Katolik'tir.
- Katoliklerin dini başkanı Papa lakabını alır.
- Papa bugün aynı zamanda Vatikan devletinin başkanıdır.

- İbadet dilleri Latince olan bu kitlenin dini geleneği, merkezleri Roma'dan kaynaklanır.
- Ancak II. Vatikan Konsilinde diğer dillerde ibadete izin verildi.
- Papa VI. Hadrian'dan, 1522-1523'den beri Papa'lar münhasıran, (ikinci dünya savaşından sonra da Kardinal Meclisi üyeleri) çoğunlukla İtalyan asıllı olan kimselerden belirlenir.
- Avrupa'nın yarısına yakın, Kuzey Amerika'da dörtte bir, Güney Amerika'da ise çoğunluk nüfus Katoliktir.
- Roma'daki Papa ve Kardinal Meclisi'nin idare ettiği Katolik Kilisesi, başpiskoposluk ve piskoposluklara bölünmüştür.
- Mesela 1958'de 10 başpiskoposluk ve 1283 esas ve 882 ünvan piskoposluğu vardı.
- Üstünlükte Kardinallerden sonra Piskoposlar gelir.
- Papa'yı Kardinaller seçer.
- Katolik Kilisesi, doktrinde üç temele dayanır: Kutsal Kitap, Gelenek ve Kilisenin resmi telkini.
- Apokrif metinler Trent Konsilinde (1546-1563) alman bir kararla kabul edilir.
- Üç kredo (amentü); yani Havariler, İznik ve Athanesyus Kredoları ayinlerde kullanılabilir.
- Şimdiki Katolik Kilisesine şekil veren Trent ve 1962-1965 yıllarında yapılan 11. Vatikan Konsilidir.
- Papa, Hz. İsa'nın vekili, Petrus'un halefidir.
- Roma Başpiskoposu'na (Papa) verdiği ayrıcalıklarla diğer Hristiyan mezheplerinden ayrılır.
- Katolik Kilisesi azizlere ve Meryem'e diğer kiliselerden daha fazla kutsiyet verir.
- Papa, yanılmaz. Papa'nın yanılmayacağı 1870'te alınan bir kararla resmîleşmiştir.
- Kilise dışında kurtuluş yoktur.
- Kilise, Kutsal Ruh tarafından sevk ve idare edilir.
- İncil'in yorumu Kilise tarafından yapılabilir.
- Kutsal Ruh'un hem Baba hem Oğul'dan çıktığı; Hz. İsa'da ilahi, insani iki tabiat bulunduğu; Hz. Meryem'in de oğlu gibi, asli suçtan uzak olduğu, şefaate edebileceği, göğe yükseldiği; azizlerin de şefaatte bulunabileceği; kötülüğe temayülün günah olmadığı kabul edilir.
- Katolikler, 7 sakramente ve 20 konsil kararlarına itibar ederler.
- Onlara göre ergenlik çağına giren bir kimse senede bir günah çıkartmalıdır.
- Ruhban sınıfının üyesi olan hiç kimse evlenemez. Malı, mülkü olamaz.
- Rahip olmayanlardan da evlenenler boşanamaz (boşandıktan sonra evlenme zina sayılır).
- Katolik Kilisesi boşanmaya, kürtaja karşıdır.
- Sadece erkekler papaz olabilirler.
- Vaftiz, su dökülerek yapılır.
- Vaftizsiz ölen cehenneme gider.
- Günah çıkarma çok önemli bir yer tutar.
- Katolik Kilisesi; mister (sır) kültü, Roma ve Germen hukuku, Eflatun ve Aristo felsefesi, modern tekamül kaidelerinin bir karışımı yanında ayin sakrament, "kurban" (İslam'dakinden farklı olarak Hz. İsa'nın kendini insanlığın asli suçtan kurtulması için feda etmesini ayinle tes'id sadedinde), zühd, dua, mu'cize inancı, hiyerarşi, keşişlik, mistisizm ve teoloji gibi dini elemanları bir arada bulundurmaya çalışan bir Hristiyan mezhebidir.

Ortodoks Kilisesi

- 1054 yılında Roma'dan ayrılmıştır.
- Katolik ve Ortodoks kilisesi 1054 yılında iki kilisenin karşılıklı olarak birbirlerini aforoz etmeleriyle (kafir) tamamen ayrılmıştır.
- Roma'dan ayrılan Bizans ve Bizans'a bağlı olan doğu kiliseleri ortodokstur.
- Ortodoks (Yunanca "orthos" doğru ve "doksa" inanç kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiş "doğru inanç" anlamını ifade eder.
- Herhangi bir alanda geleneklere sıkı sıkıya bağlı olan, vahye ve meşru kilisenin kararlarına uygun doktrin ve düşüncelerin tümüne de Ortodoksluk adı verilir.
- Batı dillerinde Sünni Müslümanlar için de doğru inanç sahibi anlamında "ortodoks" terimi kullanılır.
- *Hristiyan dünyasında hatalı olduğunu ve doğru görüşten saptığını kabul etmeyen hemen her kilise, bir bakıma kendisini "ortodoks" diye tanıtır.*
- Ortodoksluk, kuruluşunu Hz. İsa'ya kadar götürür.
- Ortodoksluk, IX. yy.dan sonra Slavlar arasında yayılmaya başlamıştır.
- Aynı yüzyılda Bulgarlar ve Sırlar da Ortodoksluğu kabul etmişlerdir.
- Rus Ortodoks kilisesi 1917 ihtilali'nden sonra Patriklik haline getirilmiştir.
- Doğu ve Batı kiliseleri arasındaki ilişkilerin bozulması da bu döneme rastlar.
- Ortodoksluğun en büyük ruhani lideri, Ortodoks Cihan Patrik'i (Patrik Ökümenik) İstanbul (Fener)'de oturur.
- Ortodoks Kilisesi'nin en önemli tarihsel merkezi İstanbul'dur.
- 1453te Bizans İmparatorluğu Türklerin eline geçince,
- Patriklik Ortodoks-Osmanlı münasebetlerinin resmi kurumu olarak görev yapmıştır.
- Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettiği zaman (1453) Patrik'i de himayesine almış, böylece bir Katolik-Ortodoks ittifakını ve iki kilisenin Osmanlı İmparatorluğu'na karşı tek cephe oluşturmasını önlemiştir.
- Ortodoksluğun diğer patriklikleri İskenderiye, Kudüs ve Antakya'dır.
- Zamanla cemaatler arasında baş gösteren dini anlaşmazlıklar Doğu Ortodoks Kilisesi'nde de bölünmelere yol açmıştır.
- İstanbul Ortodoks Kilisesi de, Rum Ortodoks; Ermeni Ortodoks; Süryani Ortodoks olmak üzere başlıca üç kola ayrılmıştır.
- Rumlar İstanbul'u; Ermeniler, Erivan'ı; Süryaniler de Mardin'i merkez edinmişlerdir.
- Tanzimat Fermanı (1839)'nın ilanı üzerine, Osmanlı İmparatorluğu hudutları içinde yaşayan Ortodoks azınlıklara da diğerlerine tanınan haklar fazlasıyla verilmiştir.
- Ancak bunlar, Osmanlı imparatorluğunun toleransını kötüye kullanarak özellikle I. Dünya Savaşı'ndan sonra müslümanlar aleyhine faaliyet göstermişler; din perdesi altında, Anadolu'da Büyük Yunanistan'ın kurulması yolunda gayret göstermişlerdir.
- Papa XXIII'in Johannes gayretiyle (1962) Ortodoks ve Katolik kiliselerinin birleştirilmesi cihetine gidilmiş, Rodos'ta toplanan (Eylül 1963) Ortodoks kiliseleri konferansında bu görüş benimsenmiştir.
- Neticede Ortodoks kiliseleri baş patriği Athenagoras ile Papa VI. Paulus Kudüs'te buluşarak (Ocak 1964, Aralık 1965) 900 yıl önce konan aforozu geri almışlardır.

- Bununla beraber her iki kilise de, biri diğerine bağlı olmaksızın varlığını bağımsız olarak sürdürmektedir (Orhan Hançerlioğlu, İnanç Sözlüğü, İstanbul 1975, s. 475).
- Son Fener Rum Patriği'nin ölümü üzerine boşalan Patriklik makamına Dimitri Bartalameos (Ekim 1991) seçilmiştir.
- **Ortodoksluk mezhebine mensup insanlar, günümüzde Macaristan, Romanya, Çekoslovakya, Yunanistan ve Rusya'da çoğunluktadır.**
- Ortodoks Kilisesi, 400 milyona yakın mensubu ile
- Katolik ve Protestan kiliselerinden sonra sayısı ve yayıldığı alan itibarıyla Hristiyanlığın üçüncü büyük mezhebini oluşturur.
- Ortodoks coğrafyası büyük oranda Doğu Avrupa ve Anadolu ile sınırlıdır.
- Bununla birlikte Ortodoksluğun Hristiyanlık içerisindeki tarihi önemi, coğrafi ve istatistikî büyüklüğünden daha ileri düzeydedir.
- Gerek tarihi gerekse siyasi sebeplerden dolayı içe kapalı bir atmosferde yaşayan Ortodoksluk, özellikle Sovyetler Birliği'nin çöküşünden itibaren modern dünyaya entegre olma yoluna girmiş görünmektedir.
- Bu farklı tarihi gelişim çizgisine paralel olarak Ortodoksluğun teolojisi de diğer Hristiyan mezheplerine göre değişiklik göstermektedir.
- Ortodokslar'ın kendileri için kullandığı yaygın ibare daha çok "Ortodoks Katolik Kilisesi" ibaresidir.
- Bu ifade, mezhebin hem doğru görüşü temsil ettiği hem de evrensel olduğu iddiasını yansıtır.
- Büyük oranda Anadolu coğrafyasında gelişip yayılmaya başlayan
- Ortodoksluk, özel karakterini daha çok üzerine temellendiği Grek kültürünün Hristiyanlaştırılmasından alır.
- Bu temel yapı, gelişim çizgisini antik Latin düşüncesinden alan Katoliklik ile Ortodoksluk arasındaki farklılığın da zeminini oluşturur.
- ➡ **Ortodoksluğun Başlıca Özellikleri Şöyle Sıralanabilir:**
- Ortodoksluk inancına göre yeryüzünde bulunan her kilise bağımsızdır.
- Ortodoks baş patriği sadece bu bağımsız kiliseler birliğinin başkanıdır.
- Bu mezhebin kuramsal inançlarının başında baba'nın yaratılmadığı, oğul'un yaratıldığı ve baba-oğul-ruhu I-kudüs üçlemesindeki öz birliği gelir.
- İsa'nın ilahi/tanrısal ve insani nitelikleri birbirinden ayrılamaz.
- Ruhu I Kudüs ün, sadece Babadan doğduğuna inanan Katoliklerin tersine; hem baba ve hem oğuldan doğduğunu kabul eden mezheptir.
- Kiliselere ikonalar, yani kutsal resim ve heykeller konulmasını savunurlar ve kiliselerini bunlarla doldururlar.
- Patrik ruhani başkandır. Ruhban sınıfının en üst kademesindeki kişidir.
- Papa, Hz. İsa'nın vekili değildir, insan olduğu için yanılabilir.
- Rühul-kuds, Oğul yoluyla Baba'dan çıkmıştır.
- Hristiyanlık tarihinde ancak ilk yedi Konsil (325-787) geçerlidir.
- Ritüel ve ayinlerin Grekçe yapılır.
- Hz. Meryem, Hz. İsa ve azizlerin kutsal tasvirleri (İkona) büyük saygı görür.
- Her ülke kendi diliyle ibadet edebilir.
- Haç sağdan sola doğru çıkarılır, kolları eşit uzunlukta olmalıdır.

- Evharistiya ayininde ekmeğe maya, şaraba su katılır.
- Vaftizden hemen sonra Konfirmation yapılmalıdır.
- Keşiş, piskopos ve patrikler evlenemez. Buna karşılık papazlar evlenebilir.
- A'raf, ahiret hayatına geçişte, günahkar kişinin kısa süreli bir bekleme yeridir.
- Ortodokslar ibadetlerinde ikonalara saygı göstermekle beraber onlara tapmazlar.
- İbadet yalnız Allah'a yapılır.
- İkonaların bazı zamanlar ibadet vasıtası olarak kullanıldığı olmuştur.
- İkonası olmayan Ortodoks kilisesi yoktur, denilebilir.
- İnançlarına göre kilisenin başında İsa Mesih yer alır.
- O, yerlerin ve göklerin sahibi sayılır.
- Ortodokslara göre Kitab-ı Mukaddes ve Kilise geleneği, imanın kaynağı ve rehberidir.
- Günlük, haftalık ve yıllık olarak düzenlenen dualar, yortular ve oruçlar, inanan kişilere Hz. İsa'nın hayatını daima hatırlatma gayesini taşır.

Protestan Kilisesi

- Protestanlık, Hristiyanlığın en büyük üç ana mezhebinden biridir.
- Bu mezhebe, Katolik Kilisesi'nin yaptığı uygulamaları protesto etmesi nedeniyle Protestan denilmektedir.
- 16. yüzyılda Martin Luther ve Jean Calvin'in öncülüğünde
- Katolik Kilisesine ve Papa'nın otoritesine karşı girilen Reform hareketinin sonucunda doğmuştur (1529).
- Reform sonrası ortaya çıkan dini akımlar öncelikle kendi içinde 3 ana kola ayrılmıştır. Bunlar:
 - Lutheryanizm
 - Kalvinizm
 - Anglikanizm (Protestan mezhebi olarak sayılmamakta ve bağımsız bir Batı Kilisesi olarak tanımlanmaktadır.)
- Protestanlık düşüncesine göre Papalık ve ruhban sınıfı, dinî yetkilerinin dışına çıkarak siyasallaşmış ve dünyevi amaçlar peşinden koşmaya başlamıştır.
- Protestanlık Papa'nın yanılmazlığını, ruhban sınıfının halkın inançlarını istismar etmesini, cennetten arsa satılmasını (endüljans) doğru bulmaz.
- Protestanlar Kitab-ı Mukaddes'i Hristiyanlık için tek kaynak saymışlardır.
- Protestanlığın en temel inancı kişinin, *sadece Kutsal Kitap, sadece İman ve sadece Lütuf* aracılığıyla kurtulabileceğinin söylendiği "üç Sola" öğretisidir.
- Bu söylemle, Protestanlık mezhebinde kişi, kurtulmak için ruhban sınıfına ihtiyaç duymaz.
- Herkes Kutsal Kitabı anlayabilir, kendi diliyle ayin yapabilir ve Tanrının lütfu ile kurtulabilir.
- Protestanlara göre ilahi bağış karşılıksızdır ve o yüzden günah çıkarmak mecburi değildir.
- Papazlara ihtiyaç duymaksızın Kitab-ı Mukaddes'i okuyabildikleri için, her vaftiz edilmiş inananın aracı bulunmadan rahiplik yetkisi olduğuna inananırlar.

- Protestan kiliseleri bağımsız ve ulusaldır; katolik kiliseleri gibi bir papa otoritesine bağlı ve uluslararası nitelikli değildir.
- Papazlar evlenebilirler.
- Cehennem diye bir yer yoktur; sadece Tanrı'nın bağışını elde eden hristiyanlar için ölüm ötesinde mutlu bir hayat vardır.
- Bununla birlikte çeşitli protestan kiliseleri arasında görüş ayrılıkları da hayli fazladır.
- Almanya ve İskandinav ülkelerinde Luther ci, Fransa ve İsviçre de Calvin ci, İngiltere de Anglikan, İskoçya da Presbiteryen kiliseler protestandır.

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Hristiyanl%C4%B1k>

<https://tarihibilgi.org/katoliklik-ortodoksluk-ve-protestanlik-nedir/>

https://www.turkcebilgi.com/h%C4%B1ristiyanl%C4%B1kta_mezhepler

Hristiyanlığın Mezhepleri

- Hristiyanlık dinindeki mezhep farklılıkları İsa Peygamber'in ölümünden sonra Havarî Pavlus ve ona karşı olan Hristiyanlar arasındaki görüş ayrılıklarından oluşmaktadır.
- Hristiyanlığın tarihine baktığımız zaman Pavlus ve İsa Peygamberin cemaati arasındaki görüş ayrılıkları bu dinin ikiye bölünmesine neden olmuştur.
- Bir kısım din tarihçileri de Hristiyanlıktaki bu mezhep ayrımlarını Doğu ve Batı kiliselerinin ayrılmasına ve reform hareketlerine bağlamaktadırlar.

Katolik Mezhebi:

- Bir diğer adı Roma Katolik Kilisesi olan bu mezhep Hristiyanlığın en köklü mezhebidir.
- Havarîlerin birincisi olan Petrus tarafından kurulduğu bilinmektedir.
- Petrus, aynı zamanda İsa'nın vekili kabul edilir ve Petrus'dan sonra gelen Papalar da Petrus'un vekili sayılmışlardır.
- Böylelikle Papa ruhani bir ifadeyle İsa'nın yeryüzündeki vekili konumundadır.
- Katolik kilisesinde dini hiyerarşi aşağıdan yukarıya doğru; rahip, piskopos, kardinal ve papa şeklindedir.
- Bu mezhebe göre "Kutsal Ruh" tarafından idare edilen Roma Kilisesi evrenseldir.
- İsa Peygamber, hem ilahi hem de insani tabiata sahiptir.
- Hz. İsa da Hz. Meryem de günahsızdır ve tanrı katına yani göğe yükselmişlerdir.
- Aynı zamanda Azizler de Tanrı katında sözcüdür ve şefaatte bulunabilirler.
- Bu mezhebin inancına göre günaha yönelmek günah değildir, sadece günaha sevk eder.
- Ayrıca günah işleyen kişiler, kiliselere giderek günahlarını papaza anlatarak günahlarından arınabilirler.

- Bu mezhepteki ruhban sınıfı evlenemez, evlenenler de boşanamaz; boşandıktan sonra evlenmek ise zina sayılır.
- Özellikle kutsal gün olarak kabul edilen Cuma günü et ve yağlı yiyecek yemek yasaklanmıştır.
- Son hüküm gününü, Cenneti ve Cehennemi kabul ederler.
- Ayrıca genellikle ayinlerde kullanılan dil Latince'dir. Katolik mezhebi inancında Papazlar; evlenme töreni, kutsama, vaftiz, tövbe, çile, günah çıkartma, ahilere yağ sürme gibi törenleri de yönetmektedir.

Ortodoks Mezhebi:

- Ortodoks kelime anlamı olarak Yunancada "Doğru görüş ve inanç, doğru itiraf" anlamlarına gelmektedir.
- Genellikle bu mezhebe Ortodoks kilisesi, Rum Ortodoks kilisesi gibi adlandırmalar da yapılmaktadır.
- Ortodoks kilisesinin 1054 yılında Katolik kilisesinden ayrılmasının başlıca sebepleri şunlardır;
 - En başta Katolik kilisesinin etki alanını genişletmek için dini kurallardan taviz vermesi,
 - Hristiyanlığın merkezi olan Roma'nın tüm uyarılarına rağmen mezheplerinin merkezi olarak İstanbul'u seçmeleri
 - ve Batı Roma Devleti'nin yıkılmasından sonra Papalığın bu otorite boşluğunu doldurmak istemesi sebepler arasındadır.
- ➡ **Ortodoks mezhebini diğer Hristiyan mezheplerinden ayıran özellikler ise şunlardır;**
 - Katolik inancının aksine patrik ruhani liderdir.
 - Papa İsa'nın vekili değildir.
 - Kutsal Ruh, Tanrı'nın Oğlu olarak kabul edilmektedir.
 - Sadece Hz. Meryem, Hz. İsa ve Aziz ikonlarına saygı gösterirler.
 - Her ülke ibadetini kendi diliyle yapmakta serbesttir.
 - Keşişler, Piskoposlar ve Rahipler evlenemez; fakat Papazlar evlenebilirler.
 - Boşanma ancak bazı şartlarda mümkündür.
 - Ortodoks mezhebinin ayinlerinde ekmeğe şarap katılarak müritlere verilir.
 - Haç sağdan sola çıkarılır ve Haç'ın kolları eşittir.

Protestan Mezhebi:

- Almanca bir kelime olan Protestan "Başkaldırı, Protesto etmek ve Karşı gelmek" anlamlarına gelmektedir.
- Protestan mezhebi 16. yüzyılda Roma Katolik kilisesine karşı, Martin Luther tarafından çıkarılmış bir dini reform şeklinde başlamıştır.
- Protestan mezhebi, Katolik kilisesinin; günahları bağışlamak, günahların bağışlanması için halktan elde edilen gelirleri, İncil'i kendilerine göre yorumlamaları, ayin dilinin Latince olma zorunluluğu gibi faaliyetlerine itirazla başlamıştır.
- Martin Luther, itirazlarına kısa zamanda taraftar bulunca etrafında toplanan kitle giderek artmıştır.
- **Protestanlar inançlarında sadece İncil'i kaynak aldıkları için Protestanlara "İncil Kilisesi" de denilmiştir.**

- Dinde meydana gelen bu başkaldırı daha farklı mezheplerin ve düşüncelerin de doğuşunu hızlandırmıştır.
- Protestanlığa göre insanın tanrıya ulaşması için kiliseye ihtiyacı yoktur.
- Özellikle Katolik kilisesinin dayatmalarından bıkan insanlar Protestan mezhebine daha çok ilgi duymuşlardır.
- Bazı din tarihçilerine göre ortaya çıktıkları çağa damga vurmalarına rağmen Protestanların yeni dini kurallardan değil eski kurallardan beslendiklerinden söz etmektedir.
- Bu bakımdan Protestanları kâşif değil, yenileyici olarak görmek gerekir.
- ➔ **Protestan mezhebinin özellikleri ise şunlardır;**
- Papa da insandır ve yanılabilir.
- Ayrıca diğer iki büyük Hristiyan mezhebinin kabul ettiği teslise inanırlar.
- Kutsal kitabı yorumlamaya sadece kilise değil herkes yetkilidir.
- Azizleri kabul etmezler. Haç çıkarma geleneğine inanmadıkları gibi, kilisedeki resim ve heykelleri de gereksiz bulurlar.
- İbadet ve ayinde kullanılan din serbesttir.
- Meryem Ana'ya inanmazlar ve ebedi cezayı reddederler.
- Bu mezhebe göre günah çıkarma işlemi mantıksız bir uygulamadır.
- Son olarak Protestan mezhebi üç ara kola ayrılmıştır:
- Lutheryanizm, Kalvinizm ve Anglikanizm.

- ✚ **Protestanlar:** İsveç, Norveç, Danimarka, ABD
- ✚ **Katolikler:** İtalya, İspanya, Paraguay, Portekiz, Vatikan
- ✚ **Ortodokslar:** Rusya, Bulgaristan, Yunanistan gibi ülkelerdedir.

<https://www.tarihiolaylar.com/tarihi-olaylar/hristiyanlik-281>

Kur'âna Göre Hz. İsa'nın Mu'cizeleri

- **Ruhu'l-Kudüs ile Desteklenmesi.**
- **Beşikteyken Konuşması.**
- **Çamurdan Kuş Şekline Benzer Bir Şey Yapıp Onu Diriltmesi.**
- **Ölüleri Diriltmesi, Anadan Doğma âmâyı ve Abraşı iyileştirmesi:**
- (Abraş: Alacalı, benekli, El, yüz ve vücûdunda benekler, sam lekeleri bulunan kimse, Uyuza benzeyen bir çeşit deri hastalığı)
- **İnsanların Yediklerini Ve Sakladıklarını Bilmesi.**
- **Semadan Sofra İndirilmesi.**